

Wat na overlijden

Rondom het
levenseinde

Inhoudstafel

1.	Wat moet er gebeuren?	4
1.1	Aangifte van het overlijden	4
1.2	Praktische regelingen	4
2.	Financiële gevolgen	6
2.1	Bank	6
2.2	De nalatenschap	6
2.3	Successierechten	7
2.3.1	Vrijstellingen en verminderingen	7
2.3.2	Aanvaarden of verwerpen van de nalatenschap	8
2.4	Het overlevingspensioen	8
2.4.1	Voorwaarden	8
2.4.2	Formaliteiten	8
2.4.3	Het tijdelijk overlevingspensioen voor de overlevende echtgeno(o)t(e)	9
3.	Overlijden van een kind	10
4.	Klein verlet	11

Het heengaan van een dierbare is een tragische gebeurtenis. Nabestaanden worden overmand door verdriet en ongeloof. Daarnaast zijn er tal van maatregelen die moeten getroffen worden.

Met deze brochure wensen wij u een antwoord te bieden op de administratieve, juridische en praktische vragen die een overlijden met zich meebrengt.

Voor meer informatie kan u steeds terecht bij de dienst maatschappelijk werk van uw ziekenfonds. U vindt de contactgegevens achteraan deze brochure.

1. Wat moet er gebeuren?

1.1 Aangifte van het overlijden

U dient het overlijden aan te geven bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar de persoon overleden is. De aangifte gebeurt door middel van een medisch attest, opgesteld door de arts die de dood heeft vastgesteld en wordt ondertekend door twee getuigen.

U neemt volgende documenten mee:

- Het **overlijdensattest**
- De **identiteitskaart** van de overledene
- Het **trouwboekje**
- Voor gehuwden, weduwnaars en weduwen. Is er geen trouwboekje, dan wordt de akte van overlijden opgemaakt aan de hand van de geboorteakte.
- Het **rijbewijs** van de overledene
- Het laatste **pensioenstrookje** als de overledene gepensioneerd was
- Een **attest wat betreft de wilsbeschikking** van de overledene.

Dit is een formulier dat iedereen kan bekomen bij de dienst Bevolking of burgerlijke stand van zijn of haar woonplaats. Hierin geeft men zijn/haar wensen aan over cremeren of begraven, afstand van organen, ter beschikking stellen van het lichaam voor medisch onderzoek e.d.m.

Het is interessant een aantal uittreksels uit de overlijdensakte te vragen aan de dienst burgerlijke stand. Die zijn nodig voor kennisgeving van het overlijden aan verschillende instanties en personen.

Indien de persoon overleden is buiten de gemeente van de woonplaats, dan zendt de gemeente waar de overlijdensaangifte is gebeurd, een overlijdensakte naar de gemeente van de woonplaats. Daar verkrijgt u ook de nodige uittreksels.

De nabestaanden nemen het beste contact op met een begrafenisondernemer. Die staat de familie bij in de afhandeling van de praktische en administratieve gevolgen van een overlijden.

1.2 Praktische regelingen

Hieronder vindt u een overzicht van personen en instanties die u dient te verwittigen van het overlijden. U leest wat u precies dient te ondernemen en welke documenten u dient mee te nemen.

- **De werkgever van de overledene**
U bezorgt aan de werkgever een uittreksel

van de overlijdensakte. Hij betaalt alle verschuldigde lonen of wedden, vergoedingen, premies, enz. uit.

- **De boekhouder van de overledene**

Indien de overledene een zelfstandige activiteit uitoefende, vraagt u aan zijn/haar boekhouder om op zakelijk gebied de nodige stappen te zetten.

- **Het ziekenfonds van de overledene**

U bezorgt een uittreksel van de overlijdensakte en de SIS-kaart van de overledene aan een loketbediende. Ziekte- en invaliditeitsuitkeringen worden uitbetaald tot op de dag van het overlijden.

! Let op: Voor het bekomen van een tussenkomst in de begrafeniskosten dient u een originele, 'voor voldaan ondertekende' begrafenisfactuur voor te leggen.

- **De dienst wegverkeer**

- *U wenst de auto/motor die op naam van de overledene staat, te behouden:* u verwittigt de dienst voor het Wegverkeer van de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer. Het inschrijvingsbewijs dient aangepast.

- *U wenst de auto/motor die op naam van de overledene staat, niet te behouden:* u zendt binnen de twee maanden de nummerplaat terug naar de Federale Overheidsdienst Mobiliteit en Vervoer.

- **Nutsvoorzieningen**

Breng de leveranciers van water, gas, elek-

tricititeit, telefoonaansluiting, kabeltelevisie, internet, ... op de hoogte van het overlijden.

- Daarnaast verwittigt u de **verzekeringsmaatschappij, belastingen, vakbond, de notaris of de testamentuitvoerder, de dienst pensioenen (zie 2.4) en verenigingen waarbij de overledene was aangesloten.**

- **Huurcontract**

De wetgever bepaalt dat het huurcontract niet beëindigd wordt door het overlijden van de huurder of de verhuurder. Het overlijden van één van beide partijen is dus **geen oorzaak** van opzegging. De rechten en verplichtingen worden overgedragen op de erfgenamen.

- **Voogdij over minderjarige kinderen**

Wanneer een van de twee ouders overlijdt, blijft de andere ouder het ouderlijk gezag verder uitoefenen. Wanneer beide ouders overleden zijn, zal de vrederechter een voogd aanduiden om deze taak op zich te nemen.

2. Financiële gevolgen

2.1 Bank

Vanaf het ogenblik dat de bank op de hoogte is van het overlijden, blokkeert zij alle tegoeden op de persoonlijke en gemeenschappelijke zicht- en spaarrekeningen van de overledene. U kan de rekeningen echter laten deblokkeren. Hiervoor richt u zich tot de notaris of de ontvanger van de successierechten om een attest of akte van erfopvolging te laten opmaken. Dit attest vervangt de vroegere akte van bekendheid en erfrecht-verklaring.

De bank mag een deel van de banktegoeden betalen aan de langstlevende echtgeno(o)t(e) / wettelijk samenwonende in de periode na het overlijden en vóór de deblokking van de bankrekeningen. Deze regeling geldt enkel voor de gelden die zich op de gemeenschappelijke rekeningen bevinden. Er moet echter aan volgende voorwaarden voldaan zijn: er mag niet meer dan de helft van het beschikbare saldo op de betreffende rekening worden uitbetaald en de langstlevende mag in totaal niet meer dan 5 000 euro afhalen. Indien u meer afhaalt, betekent dit dat u de nalatenschap volledig aanvaardt (met inbegrip van de schulden van de overledene).

2.2 De nalatenschap of erfenis

De nalatenschap of erfenis bestaat uit alle goederen en rechten die de overledene bezat op datum van zijn overlijden. Het verschil tussen het actief en passief vermogen van de overledene bepaalt wat de erfgenamen uiteindelijk zullen ontvangen. De notaris maakt deze berekening.

De notaris gaat ook na of de overledene een testament opstelde. De verdeling zal dan gebeuren op basis van dit testament. Indien er geen testament werd opgesteld, bepaalt de Wet wie wat krijgt.

- *De overledene was alleenstaand:* alle roerende en onroerende goederen, geld, beleggingen en schulden van en aan de overledene vormen de nalatenschap.
- *De overledene was gehuwd:* eerst wordt nagegaan wat aan ieder afzonderlijk toebehoorde en wat van beiden samen was. Dit is afhankelijk van het gekozen huwelijkstelsel.
- *De overledene woont wettelijk samen (met verklaring van wettelijke samenwoning):* de wettelijk samenwonende heeft in beperkte mate recht op de nalatenschap van de overledene.
- *De overledene woont feitelijk samen:* deze

vorm van samenwonen heeft tot nu toe geen erfrecht tot gevolg.

In de laatste twee gevallen kan u hieraan tegemoet komen door de samenwonende te begunstigen door hem of haar op te nemen in het testament.

De erfgenamen geven de nalatenschap aan bij de ontvanger der Successierechten van het Registratiekantoor van het gebied waar de overledene zijn woonplaats had. Dit binnen de vijf maanden na het overlijden. Op deze aangifte worden alle goederen en schulden van de overledene gedetailleerd opgesomd. U doet hiervoor het best een beroep op een notaris.

U dient geen aangifte in te dienen als:

- de overledene geen onroerende goederen nalaat;
- de waarde van de roerende goederen te gering is om successierechten te betalen.

! Tip: u dient alle documenten in verband met de begrafenis kosten te bewaren voor de aangifte van de nalatenschap.

2.3 Successierechten

De successierechten zijn een vorm van belasting op het volledig nagelaten vermogen van de overledene, na aftrek van de schulden. Ze worden berekend op basis van hetgeen u ont-

vangt en op uw graad van verwantschap met de overleden persoon. Hoe hoger het bedrag, hoe meer u zal moeten betalen aan successierechten. Hoe kleiner uw verwantschap met de overleden persoon, hoe meer successierechten. De successierechten moeten betaald worden binnen de zeven maanden na het overlijden.

2.3.1 Vrijstellingen en verminderingen

De langstlevende partner betaalt **geen** successierechten op het deel van de gezinswoning dat hij erft van de partner. Wie komt in aanmerking?

- De langstlevende echtgeno(o)t(e);
- De wettelijk samenwonende partner (dit zijn partners die een verklaring van wettelijke samenwoning aflegden voor de ambtenaar van burgerlijke stand);
- De feitelijk samenwonende partner die drie jaar ononderbroken samenwoonde met de overledene en een gemeenschappelijke huishouding voerde.

Sommige personen met een handicap kunnen een **vermindering** krijgen op successierechten. Bij de aangifte van de nalatenschap dient de persoon met een handicap een attest van 66 % invaliditeit te voegen.

Neem contact op met de dienst maatschappelijk werk van uw ziekenfonds voor meer informatie.

2.3.2 Aanvaarden of verwerpen van de nalatenschap

Aangezien de nalatenschap zowel uit de bezittingen als uit de schulden van de overledene bestaat, moet u eerst beslissen of u de erfenis wilt aanvaarden of verwerpen.

U betaalt enkel successierechten indien u de nalatenschap zuiver aanvaardt of aanvaardt onder voorrecht van boedelbeschrijving.

U kan het volgende doen:

- *de nalatenschap zuiver aanvaarden*: dit houdt in dat u zowel de bezittingen als de schulden erft. Dit kan zowel uitdrukkelijk als stilzwijgend gebeuren.
- *de nalatenschap aanvaarden onder voorrecht van boedelbeschrijving*: dit houdt in dat u eerst nagaat hoeveel de schulden bedragen. Op basis daarvan beslist u of u al dan niet de erfenis aanvaardt. De aanvaarding heeft als gevolg dat u niet instaat voor de schulden. Om de nalatenschap op deze manier te aanvaarden, dient u een verklaring af te leggen op de griffie van de rechtbank van de plaats waar de nalatenschap is opgevallend.
- *de nalatenschap verwerpen*: indien u vermoedt dat de schulden hoger zijn dan de bezittingen, kan u de nalatenschap best verwerpen. Dit houdt in dat u niets erft. Om de nalatenschap te verwerpen, dient u een verklaring af te leggen op de griffie van de rechtbank van de plaats waar de nalatenschap is opgevallend.

2.4 *Overlevingspensioenen*

De overlevende echtgeno(o)t(e) kan een overlevingspensioen verkrijgen als gevolg van de activiteit die de overledene uitoefende.

! Let op: er bestaan beperkingen aan het samen genieten van een overlevingspensioen met een rustpensioen en andere sociale uitkeringen; en van verscheidene overlevingspensioenen samen.

2.4.1 Voorwaarden

- Minstens 1 jaar gehuwd zijn (mits enkele uitzonderingen);
- Geen nieuw huwelijk aangaan;
- 45 jaar oud zijn, tenzij met een kind ten laste of een blijvende arbeidsongeschiktheid hebben van minstens 66 % (deze voorwaarde geldt niet voor ambtenaren);
- De overlevende echtgeno(o)t(e) dient zijn eigen beroepsactiviteiten stop te zetten (onder bepaalde voorwaarden is eigen arbeid nog toegelaten);
- De overlevende echtgeno(o)t(e) van een zelfstandige dient de beroepsloopbaan van de overleden zelfstandige echtgenoot te bewijzen.

2.4.2 Formaliteiten

• **De overledene was gepensioneerd**

U hoeft geen aanvraag in te dienen. De gemeente stuurt een overlijdensattest door naar de Rijksdienst voor Pensioenen. Het

overlevingspensioen wordt u automatisch toegekend vanaf de maand volgend op de maand van het overlijden. Bent u op dat moment zelf nog aan het werk, dan moet u wel een aanvraag indienen.

! Let op: indien uw overleden partner aangesloten was bij een andere pensioenkas (bijvoorbeeld als ambtenaar), dan dient u het overlijden te melden. U stuurt een uittreksel van de overlijdensakte op en deelt mee of u zelf al dan niet nog beroepsactief (tewerkgesteld) bent.

• **De overledene was niet gepensioneerd**

U vraagt het overlevingspensioen aan op het gemeentehuis binnen het jaar na het overlijden van uw echtgeno(o)t(e). Bij de aanvraag neemt u ook uw identiteitskaart, het trouwboekje, het ziekenfondsboekje mee. De ambtenaar zal vragen of de overledene bediende, ambtenaar of zelfstandige was, en wat de begin- en einddatum van zijn of haar tewerkstelling was.

Indien uw echtgeno(o)t(e) zelfstandige was, dan deelt u de naam en het adres van het sociaal verzekeringsfonds mee, evenals het aansluitingsnummer.

Men zal u ook vragen of er al renten, pensioenen of vergoedingen werden uitbetaald. Als dat het geval is, geeft u de naam van de uitbetalende instantie, het jaarbedrag en het dossiernummer op.

2.4.3 Het tijdelijk overlevingspensioen voor de overlevende echtgeno(o)t(e)

Indien u niet aan de voorwaarden van leeftijd of van huwelijksduur voldoet, kan u toch gedurende 12 maanden aanspraak maken op een overlevingspensioen. Deze periode van twaalf maanden begint op de eerste dag van de maand van het overlijden indien uw echtgenoot niet gepensioneerd was; en op de eerste dag van de maand volgend op het overlijden wanneer hij wel een rustpensioen genoot.

Er kan slechts een tijdelijk overlevingspensioen worden verleend indien u binnen een termijn van 12 maanden na het overlijden, een aanvraag indient. Dit pensioen wordt op dezelfde manier berekend als het gewone overlevingspensioen.

3. Overlijden van een kind

U dient het kinderbijslagfonds, de school en verenigingen waarbij het kind was aangesloten te verwittigen.

Indien het kind tijdens de zwangerschap overlijdt en levenloos ter wereld komt, bepaalt de duur van de zwangerschap wat er moet gebeuren.

- Het kind wordt levenloos geboren **voor** de zesde maand zwangerschap:
 - Er is geen aangifteplicht bij de gemeente;
 - Het kind krijgt geen voor- of familienaam.
- Het kind wordt levenloos geboren **na** de zesde maand zwangerschap:
 - U geeft dit aan op de gemeente die een 'Akte van aangifte van levenloos kind' opmaakt;
 - Het kind krijgt een voor- en familienaam;
 - U hebt recht op kraamgeld (u ontvangt van het gemeentebestuur een speciaal attest als bewijs voor het kinderbijslagfonds).

4. Klein verlet

Op hoeveel verletdagen heeft de werknemer recht bij een overlijden?

- **3 dagen** door de werknemer te kiezen tijdens de periode die begint met de dag van het overlijden en eindigt met de dag van de be-

grafenis. Bij overlijden van de echtgenoot of echtgenote, van een kind van de werknemer of van zijn/haar echtgeno(o)t(e), van de vader, moeder, schoonvader, stiefvader, schoonmoeder of stiefmoeder van de werknemer. Er is geen beperking opgelegd betreffende de periode tijdens dewelke het verlof kan opgenomen worden in geval van overlijden van de echtgeno(o)t(e), van een kind, van de vader of van de moeder van de werknemer.

- **2 dagen** door de werknemer te kiezen in de periode die begint met de dag van het overlijden en eindigt met de dag van de begrafenis. Bij overlijden van een broer, zuster, schoonbroer, schoonzuster, van de grootvader, de grootmoeder, van een kleinkind, schoonzoon of schoondochter die bij de werknemer inwoont.
- **Dag van de begrafenis** bij overlijden van een broer, zuster, schoonbroer, schoonzuster, van de grootvader, de grootmoeder, van een kleinkind, schoonzoon of schoondochter die **niet** bij de werknemer inwoont.

! Let op: de regeling klein verlet is enkel van toepassing in de privésector. Indien u tewerkgesteld bent in de publieke sector, contacteert u best de personeelsverantwoordelijke.

Voor meer informatie: neem contact op met de dienst maatschappelijk werk van uw ziekenfonds

DMW Antwerpen

Lange Nieuwstraat 109

2000 Antwerpen

☎ 03 / 203 76 54

✉ dmw@lmpa.be

DMW Brabant

Koninginneplein 51-52

1030 Brussel

☎ 02 / 209 49 74

✉ socia@mut403.be

DMW West-Vlaanderen

Revillpark 1

8000 Brugge

☎ 050 / 45 01 00

✉ dmw@lmwvl.be

DMW Oost-Vlaanderen

Brabantdam 109

9000 Gent

☎ 09 / 235 72 85

✉ dmw@libmutov.be

DMW Limburg

Geraetsstraat 20

3500 Hasselt

☎ 011 / 29 10 28

✉ dmw@lml.be

DMW Vlaams Gewest

Priemelstraat 22

1730 Asse

☎ 02 / 454 06 78

✉ dmw417@lmvlq.be

